

Bojíte se anestezií?

14. 12. 2015

Pojem anestezií znamená znecitlivění a jedná se o vyřazení veškerého vnímání, jak smyslového, tak vnímání bolesti. Úkolem anesteziologa je, aby operační zákrok byl pro pacienta co nejméně nepříjemný, zatěžující a bolestivý.

Běžná, ale stále obávaná

První anesteziologické pracoviště při Ústřední vojenské nemocnici Praha vzniklo již v roce 1947, sto let po prvním zaznamenaném užití anestezií v České republice. Přesto i po více než sto padesáti letech praxe se stále mezi lidmi šíří obavy o bezpečnost v průběhu narkózy, a to i přesto, že v České republice anesteziologové ročně provedou asi 850 tisíc anestezií, z toho je podáno přibližně 100 tisíc anestezií ročně pacientům v dětském věku. „Lidé mají obecně strach ze ztráty kontroly nad sebou samými a u anestezií je děsí hlavně to, že nevědí, co se s nimi v průběhu operace děje,“ vysvětluje nejčastější příčiny obav z anestezií MUDr. Jan Brázda z Anesteziologicko-resuscitačního oddělení Nemocnice Mělník, kterou provozuje společnost Mediterra.

Jaké jsou typy anestezií?

Pod pojmem anestezií si asi většina lidí představí nejprve celkové usnutí, tedy narkózu. Ta je lékařem zvolena pro výkony, u nichž je nutné svalové uvolnění a nehybnost pacienta. Ten se při celkové narkóze nachází v umělém spánku, nevnímá nic z toho, co se okolo něj děje, a necítí žádnou bolest. Prvním použitým celkovým anestetikem byl ether, který se však už pro své nežádoucí účinky nepoužívá. S lokální anestezií se setkáváme často například u zubaře. Jejím působením je znecitlivěna jen určitá část těla a pacient zůstává při vědomí, ale žádnou bolest necítí. Existuje několik typů lokální anestezií, které se liší podle způsobu podání. „Místní anestetika jsou látky, které přerušují vodivost nervového vlákna pro nervový vzruch. Stejný účinek má například i lokální působení chladu nebo mrazu,“ dodává MUDr. Jan Brázda.

Co se odehrává v lidském těle při celkové anestezií?

Lidé se často celkové anestezií obávají, protože nevědí, co se s nimi během ní děje. Celková anestezií uvede člověka do umělého spánku pomocí léků a anesteziologických plynů působících na centrální nervový systém. Nejznámějším plynným anestetikem je oxid dusný, bezbarvý plyn nasládlé chuti, který je běžně známý pod pojmem rajský plyn. V současné době je nejpoužívanějším inhalačním anestetikem látka zvaná isofluran. Při inhalování anestetik putují plyny do plic a dýchacích cest, odkud se dostávají do krve, která je dopraví až do mozku a k orgánům. Při anestezií zaváděné nitrožilně dochází k rychlejšímu usnutí pacienta. Většina lidí usne do deseti vteřin a jejich organizmus přestává vnímat všechny podněty. Anesteziolog pacienta díky přístrojům po celou dobu zákroku hlídá a po probuzení se postará, aby dostal správnou dávku léků proti bolesti. „V dnešní době jsou lékaři schopni usít každému pacientovi anestezií přímo na tělo podle jeho diagnózy, věku a případných zdravotních rizik. Není tedy důvod k jakýmkoliv obavám,“ doplňuje MUDr. Jan Brázda.

Přináší úlevu, proč se jí tedy bojíme?

Přestože anestezií přinesla lidem velkou úlevu, běžně vzbuzuje u pacientů strach. Lidé se často obávají, že se z narkózy už neprobudí nebo že jim anestezií způsobí nevratné poškození mozku. Lékaři sice připouštějí, že se mozek z narkózy určitou dobu vzpamatovává a s přibývajícím věkem na to potřebuje více času, ve většině případů ale není důvod k obavám. „K úmrtí v narkóze či po narkóze sice občas dochází, se samotnou anestezií však v drtivé většině případů nesouvisí. Příčinou totiž bývá pacientova diagnóza,“ vysvětluje MUDr. Jan Brázda. Mezi relativně časté, ale nezávažné nežádoucí účinky anestezií patří například nevolnost, únava, pocit škrábání v krku, bolesti hlavy či svalů. „Lidé se také často mylně domnívají, že brnění, snížená citlivost v končetinách či omezení pohybu jsou následkem celkové anestezií, ty však bývají mnohem častěji důsledkem polohy při operaci,“ dodává MUDr. Jan Brázda.

Čemu by se měl pacient vyhnout před celkovou anestezií

Před každou plánovanou anestezií by měl lékař pacienta vyšetřit. Součástí předoperační kontroly je vždy sesbírání informací potřebných k bližší analýze zdravotního stavu pacienta. Toto vyšetření je poté zhodnoceno anesteziologem a po dohodě s pacientem je zvolen nejvhodnější postup.

- Před operací je nutné přestat kouřit, protože kouření zvyšuje riziko komplikací až 4x a také zhoršuje schopnost regenerace. Aby se riziko snížilo, je nutné přestat s kouřením minimálně dva týdny před operací, ideálně ovšem dva měsíce.
- Pacientům s vyšší hmotností je doporučováno snížení váhy, obezita při narkóze představuje velké riziko, protože zatěžuje kardiovaskulární systém a činí komplikovanější i aplikaci anestezií.
- Před anestezií si nechte zkontrolovat stav chrupu, aby se zjistilo, zda netrpíte chronickým zánětem. Ten totiž zatěžuje imunitní systém a bakterie a jejich toxiny se ze zubního váčku mohou šířit dál krevní cestou.
- Večer před operací nejzte – šest hodin před výkonem nepijte, protože dochází k vyřazení obranných reflexů a hrozí riziko vdechnutí žaludečního obsahu. Děti podléhají dehydrataci rychleji, proto jim smí být podávány čiré tekutiny ještě dvě hodiny před operací.
- Odstraňte snímatelné zubní náhrady či rovnátka, při zákroku by mohly zapadnout do hrtanu.
- Stejně postupujte v případě náušnic, prstýnků, řetízků či čoček, které by mohly být zdrojem infekce, a v případě použití přístroje s elektrickým výbojem by mohlo dojít k popálení kůže.
- Ženy jsou povinny informovat lékaře o možném těhotenství.
- Stejně musejí být odličené a mít odlakované nehty, aby nedocházelo ke zkreslení či znemožnění monitorování okysličení krve, které se měří právě na lůžcích pod nehty. „Pacient se před operací musí svědomitě řídit doporučením anesteziologa a je povinen mu nahlásit všechny léky, které pravidelně užívá,“ doplňuje předoperační doporučení MUDr. Jan Brázda.

Trendyzdraví.cz, 14. 12. 2015

Aby se děti nebály

Děti, a to zejména nižšího věku, nejsou schopné bez podání anestezie absolvovat diagnostické výkony, které jsou dospělým pacientům prováděny běžně. Jedná se například o CT a vyšetření magnetickou rezonancí či gastroskopii, rektoskopii a další. „Když pracujeme s dětskými pacienty, jsme velmi opatrní. V takových případech je vždy nutné podat celkovou anestezii a zbavit tak dítě strachu a nepříjemných pocitů. Klíčové je zabezpečit kvalitní výsledek vyšetření,“ říká MUDr. Jan Brázda.

Anestezie nám ulehčuje těžké situace

Ačkoli je přirozené, že se lidé bojí neznámého a mají strach ze ztráty kontroly nad svým tělem, anestezie je tu především proto, aby nám těžké situace ulehčila. Vždy je ale nesmírně důležité nepodceňovat rizikové faktory a řídit se svědomitě doporučeními lékaře. „Pokud vás čeká celková anestezie a máte před zákrokem obavy, určitě se nebojte promluvit si o tom se svým lékařem či anesteziologem,“ uzavírá MUDr. Jan Brázda.